

تاریخ تمدن
نام آوران فرهنگ
سیر جهان

www.ketab.ir

سرشناسه: عزیزی، منصور، ۱۳۳۲ -

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تمدن و نام آوران فرهنگ سیرجان / تالیف و تدوین منصور عزیزی.

مشخصات نشر: شهرکرد: نشر مقاومت، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۰۶ ص. : مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، عکس، نقشه، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۹۵۵-۸۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: سیرجان -- سرگذشتنامه

رده بندی کتبی: ۱۳۹۴ ع ۶/ ۲۰۹۵ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۷۳۳۶

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۷۳۹۶۷

ISBN-978-600-94955-8-0

شناسنامه

| تاریخ تمدن و نام آوران فرهنگ سیرجان |

Mansour.azizi891@gmail.com

.....تالیف و تدوین | منصور عزیزی

.....طراح جلد | مصیب اسماعیل زاده

l33msa@gmail.com

.....صفحه آرا | مجید صادقیان

باتشکر از آقای مصطفی و خانم معارفوند

.....امور هنری | موسسه‌ی فرهنگی صبح امید دانش

.....ناشر | نشر مقاومت - قم، خیابان شهید دل آذر، مجتمع معصوم (۰۲۵) ۳۷۷۰۰۰۷۲

.....چاپ و صحافی | زلال کوثر - معصومیه (قم)

.....نوبت چاپ | اول - مهرماه ۱۳۹۴

.....شمارگان | ۳۰۰۰ نسخه

.....قیمت | ۶۵۰۰۰۰ ریال

.....مراکز پخش | تهران / خیابان شهدای ژاندارمری / مجمع ناشران انقلاب اسلامی ۶۶۹۷۹۰۲۰

| قم / زمزم هدایت / خیابان شهید فاطمی نبش کوچه ۳ پلاک ۸۱ ۳۷۳۳۰۷۳۵ (۰۲۵)

| سیرجان / کتابفروشی آسیا / بلوار دکتر صادقی ۰۹۱۳۶۱۱۰۹۲۱

| همه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای مولف محفوظ است.

فهرست

۱۳	فصل اول تاریخ تحولات سیاسی سیرجان و شخصیت های آن از بامداد تا کنون
۱۶۹	فصل دوم بافت شهری و محلی سیرجان فعلی
۱۹۵	فصل سوم طبیعت و جغرافیای سیرجان
۲۲۱	فصل چهارم فرهنگ و آداب و رسوم سیرجان
۲۴۱	فصل پنجم آثار تاریخی و زیارتی سیرجان
۲۷۷	فصل ششم سیدان سیرجان
۲۹۳	فصل هفتم مساجد، کایا، تعزیه ، علما و روحانیون
۳۲۷	فصل هشتم تاریخ و تحولات آموزش و پرورش در سیرجان
۴۱۵	فصل نهم چهره های علمی سیرجانی
۵۳۷	فصل دهم تصوف و عرفان در سیرجان
۵۶۳	فصل یازدهم شعرا و نویسندگان سیرجانی
۶۵۷	فصل دوازدهم دانشگاه ها و دانشگاهیان سیرجان
۶۹۳	فصل سیزدهم مراکز و فعالان فرهنگی سیرجان
۷۳۹	فصل چهاردهم هنر و هنرمندان سیرجانی
۸۴۷	فصل پانزدهم روزنامه ها و خبرنگاران
۹۰۱	فصل شانزدهم تجارت و بازرگانی
۹۱۳	فصل هفدهم ورزش و ورزشکاران سیرجانی
۹۴۹	فصل هجدهم ایل ها، طوایف و خاندان های سیرجان
۹۶۱	فصل نوزدهم تاریخچه خدمات درمانی و پزشکی در سیرجان
۱۰۰۱	فصل بیستم کشاورزی و دامپروری در سیرجان
۱۰۱۱	فصل بیست و یکم صنایع و معادن سیرجان
۱۰۴۱	فصل بیست و دوم آسیب شناسی های اجتماعی

مقدمه

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

بر ارباب سیرت و تجربه پوشیده نیست که نگارش کتابی با این حجم و وسعت در زوایای مختلف یک شهر که شاید برای اولین بار باشد که تصویرنگاری آن نیز مستلزم صرف وقت بسیار و کاری پر زحمت با دوندگی زیاد می باشد. اما خدمت به تاریخ و فرهنگ این سرزمین شوقی است که مرا به جلو می برد که هر کاری از دستم برمی آید انجام دهم، هر چند که ممکن است نقایصی هم داشته باشد. اما این راهگشای اهل تحقیق می شود، که آثار کامل تری را خلق کنند، چون روشنایی دل ها از فروغ کتاب و علم و دانش است، نه در قدر این آثار کامل تر باشند، فروغ حقیقت و تاثیر پذیری آن بر دل ما بیشتر است. اما این همه مرا و با چه انگیزه ای دست به نگارش کتابی در مورد سیرجان زدم، باید گفت: چون سیرجان شهری است با قدمت تاریخی کهن که بنای آغازین تاریخ آن را به یکی از دررترین و باستانی ترین سلسله های اسطوره ای تاریخ ایران در عهد کیانیان و گشتاسپی می دهند که خود جای بسی شگفتی و پرسش دارد. تا آن را مورد کنکاشی تاریخی قرار دهیم. اما در این کتاب مسیر حوادث تاریخی سیرجان را تا جایی که دانستن آن برای امتنان لازم بوده است با تحقیقی جامع، مستند و مختصر در ابتدای کتاب و به دور از شیوه بازی های غیر لازم آورده ام و پیشینه تاریخی این شهر که نزدیک به دو هزار سال مدد سعادت قرار گرفته و به نام شهر فعلی کرمان نسبت داده می شد، روشن ساختم. چون سیرجان از دیر باز بر اساس مدارک مستند مرکز ولایت کرمان بوده است که در بحث تاریخ و تحولات سیاسی آن به این مسئله پرداخته ام. و شرح اکثر رجال سیاسی آن را گرد آورده ام که امید است کاری قابل توجه از نظر اهل تحقیق باشد. در واقع می خواهم بگویم تا آنجا که مقدور بوده است کاری بزرگ برای تاریخ این شهر شده است.

از جنبه دیگر انگیزه کارم این بود که نگارنده بیش از نیمی از عمر خود را در راه رشد و تعالی فرهنگی این شهر، چه تدریس دروس فکری و فلسفی و چه فعالیت های هنری و فرهنگی گذراندم که دوستان و آشنایان بسیاری در آن دارم و شاگردانی که امروزه در عرصه های مختلف این شهر و کشور به فعالیت و خدمت مشغول اند. که اینها خود

نتیجه عمری تلاش است. زیرا که جوان‌ترین سال‌های زندگی خود را در میان آنان گذرانده و صرف آن کرده‌ام. لذا با شناختی که در عرصه‌ی اجتماعی این شهر به علت خدمات ۲۵ ساله فرهنگی خود داشتم؛ در ادامه خدمات فرهنگی و هنری خود به مطالعه تاریخ این شهر از جنبه‌های مختلف برای علاقه‌مندان پرداختم که ضمن آشنایی با قدمت تاریخی آن و چهره‌های فرهیخته این شهر که بسیاری از آنان از سرآمدان علم و دانش این شهر و کشور هستند. لذا لازم دیدم که کتاب حاضر را به‌عنوان یک اثر ماندگار در عرصه فرهنگی و تاریخی آن برای همه کسانی که دوستشان دارم، تألیف و تقدیم کنم.

اما به علت وسعت کار و حجم مطالب که سعی داشتم تحقیقی جامع و کاری درخور باشد، و از طرفی چون پرداختن به چنین کاری در مورد تاریخ این شهر و جنبه‌های مختلف آن، بخصوص چهره‌های ماندگار که لازمه آن آشنایی و گفتگوهای در اقصی نقاط مختلف بود و می‌بایست هماهنگی‌های لازم بشود. بنابراین قدری کار را طولانی کرد که برای این عرصه واکنش‌های مختلفی را نیز در پی داشت که بسیاری از فرهنگ‌دوستان و صاحب‌نظران تحصیل‌کرده آن را مورد استقبال قرار دادند که سیل بزرگان و فرهیختگان جامع این شهر، در این کتاب حاکی از استقبال گستره آنان است. اما اندکی هم بودند که یا به‌دورشان نمی‌شد و یا با بی‌تفاوتی‌شان نمی‌آمد که کارشکنی هم بکنند. ولی رچنان بود، مرا از تصمیم و اندیشه خود در نگارش این کتاب باز نداشت، هرچند که به نقطه مطلوب و دلخواهم اندکی فاصله است. اما تألیف آن فرصتی در مطالعه تاریخ یک شهر و شهرشناسی شد که امروزه شوق بسیاری را به نگارش چنین کتاب‌هایی در باب معرفی شهر و دیارشان برانگیخته و آثاری را نیز تألیف کرده‌اند. به‌رحال تألیف این کتاب می‌تواند فرصتی در مطالعه تاریخ و روند شهرشناسی با دیدی جدید باشد که کسی تاکنون در این حجم جامع به آن نپرداخته و امید است که راهگشای برای کارهای کامل‌تری در این باب باشد.

اما در مورد مطالب این کتاب تذکر و یادآوری چند نکته لازم است که ممکن است برای برخی مورد ابهام و جای سؤال باشد. مطلب اول این است که مسئولیت اظهارات افراد در باب مسائل گوناگون و ادعا و اظهاراتشان خود آن‌ها هستند که ممکن است این مسئله بیشتر برگردد به ادعای انجام پروژه‌های مختلف، از سوی برخی مسئولان شهر که دیگر آن‌هم مدعی آن باشند. در این مورد طبق تحقیقاتی که این‌جانب انجام داده‌ام، این مسئله ناشی از این بوده که برخی از پروژه‌های عمرانی در دوران تصدی چند فرماندار یا شهردار بوده و به طول انجامیده که هرکدام نقشی در راه‌اندازی کسب مجوز، تأمین اعتبار و تکمیل آن داشته‌اند و قصد و غرض خاصی هم در کار نبوده و از طرفی هم نگارنده با رسم امانت‌داری و صداقت به انعکاس نظریات آن‌ها با رعایت اصل بی‌طرفی کامل پرداخته‌ام. اما اینکه نام برخی از افراد که در این کتاب مطرح

شده اول برخی از آنها از مسئولان شهر بوده که بعضی نظریاتی داده یا مطرح کرده اند، هدف فقط انعکاس نظریات آنان بخاطر آشنایی با افراد گوناگون بوده است که این هم دلیل بر تأیید یا رد نظریات آنان یا قصد و قرص خاصی نبوده است. بلکه همواره سعی بر این بوده است که کار جامعی فراهم شود.

مطلب دیگر مطرح کردن بحث جهان بینی افراد است که این مسئله را باید از چند جهت مورد بررسی قرار داد. اولاً با دیدگاه ها و نظریات و عقاید مختلف آشنا می شویم و از هر تفکری با هر نوع دیدگاهی نتیجه ای می گیریم، مثلاً ممکن است در بحث توحید کسانی نظریاتی را مطرح کنند که پیام آن جالب تر از مطالعه چند کتاب باشد و به علاوه ما روند تفکر منطقی آشنای شویم که چگونه با نظریات گوناگون آشنا شده و به آن ها احترام بگذاریم. چرا که بسیاری از تجربه های تلخ تاریخی ما ناشی از این است که کمتر بحمل نظریات یکدیگر را داریم. بخصوص که در همین تألیف بسیاری از مسئولان یا فرهیختگان از باندبازی های بی مورد نالیده اند. اما مدنظر ما بیشتر نکته آموزی و آشنایی با آنان بوده است.

در بحث چهره های ماندگار این کتاب در زمینه های مختلف علمی و فرهنگی و هنری مثل تئاتر و موسیقی و خط و شاعری و ورزش و مذهبی قصدمان این بوده تا ضمن معرفی پیشکسوتان در عرصه های مختلف به تاریخ پیدایش هر علم و هنری در این شهر بپردازیم. اما به جوانان هنرمند هم فرصتی داده شده تا به انعکاس آثار و نظریات خود بپردازند. تا بسیاری از کسانی هم که در گمنامی زحماتی در صحنه های مختلف برای این شهر کشیده اند، معرفی شوند. بنابراین به کمتر کسی پیشنهاد همکاری نشده تا کمتر جای گله و شکایتی باشد، تا اینکه برخی افراد همکاری نکرده اند خود داستان دیگری دارد و یا شاید به انجام این کار باور نداشته اند. که امید است در چاپ دوم کمبودهای لازم با راهنمایی های شما جبران شود. البته در اهمیت این قسمت از کتاب، اگر بخواهیم به رواج تذکره نویسی یا شرح حال در تاریخ ایران بپردازیم، معروفترین آن ها تذکره الاولیاء عطار است که اگر آن را مورد بررسی قرار دهیم، ارزش کار او آن است که به معرفی افکار و زندگی جمعی از معروفترین مردان تاریخ پرداخته که امروزه منبع شناخت ما از زندگی آنان است، بدون آنکه ثبت وقایع تاریخی ذکر شده باشد و بسیاری از داستان های آن هم به گونه ای اسطوره ای و معجزه آمیز نقل شده که در واقعیت و باور برخی نمی گنجد، اما اثر عطار دارای ارزش ادبی و تاریخی بی نظیری است.

در هر حال در بحث نام آوران در هر علم و هنری که جزئی از تاریخ آن است. سعی شده است شرح حال بزرگان سیرجان در طول تاریخ آن تا به امروز در عرصه های مختلف گردآوری شود آن هم به گونه ای که داستان های زندگی هر کدام از آن ها

الگوی همراه با پیام‌ها و پندآموزی‌های بسیاری با بهترین نصایح و نکات حائز اهمیت است که در چه شرایطی درس خوانده و زندگی کرده‌اند و چه سختی‌هایی را پشت سر گذاشته‌اند، تا به موفقیت‌های بی‌نظیری دست یافته‌اند که این می‌تواند سرمشق و راهنمای خوبی برای بسیاری از مردان و زنان این شهر بخصوص جوانان آن باشد.

اما اینکه شرح حال کسی را بر اساس روابطی در این کتاب آورده باشیم، که بعد مورد انتقاد قرار گیرد، بدون حکمت خاصی نبوده است. در واقع زندگی آنان یا پیامی داشته و یا زحماتی را در تهیه این کتاب کشیده‌اند که خواسته‌ام از آنان به پاس زحماتشان از این طریق قدردانی کرده باشم. بنابراین اگر در ضمن بررسی زندگی همه این بزرگان به ذکر نکات مثبت و خوب آنان پرداخته‌ام، صحبت از تعریف و تمجید آنان نبوده است، بلکه بیشتر آنان از چهره‌های ماندگاری بوده‌اند که جز سخنان خوب در فضل و کرم آنان نمی‌توان گفت، پس باید سخن در باب فضیلت آنان باشد، نه ذم کسی. البته ممکن است برخی از این چهره‌ها دارای نقد و نظرهایی هم باشند، مثلاً یکی از فلان کس به دلایلی خوشش نیاید، و پایه قضاوتش را برای ارزیابی این کتاب روی یک نفر بگذرد، که سلیقه‌ها و معیارهای شخصی برای یک کار جامع بدور از انصاف است.

در هر حال در این کتاب سعی به کم‌کم شدن شده است تصویر جامع از تاریخ، فرهنگ و هنر سیرجان در عرصه‌های مختلف ارائه شود تا علاقمندان علاوه بر اطلاعات گوناگون و مورد نیاز خود از تجارب، سوابق و زندگی پر تلاش بسیاری از چهره‌های موفق درس و الگوی مفیدی کسب کنند تا در عرصه زندگی رهنمودی مفید برای کوشش و تلاش آنان باشد، لذا در پایان برای همه خوانندگان آرزوی بهروزی و شادکامی دارم.